

פרד"ס כיבוד דוד

נס"ד

ע"ש דוד שלמה בן ריבה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

פרשת חקת – פשט- מפי הרב

"זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר"

ידוע שהמצוות מתחלקות לג': עדות, חוקים ומשפטים. כדכתיב: "מה העדות והחוקים והמשפטים וכו'".

עדות- דהיינו על פי ב' עדים יוקם דבר, כל דיני עדויות.

משפטים- מצוות שהשכל מבין לבד לקיימם, כגון: כיבוד הורים. שכל האדם מבין שצריך לכבד את הוריו כיוון שהם הביאו אותו לעולם וחינכו אותו וגדלו אותו, וגם אם התורה לא הייתה מצווה- האדם היה שומר אותם.

חוקים- מצוות שאין השכל מבין אותם, כמו מצוות מילה- לקחת תינוק בן שמונה ימים ולחתוך בבשר החי מבלי הרדמה ולגרום לו צער. וכולם עושים אותה בשמחה, כדכתיב: "שש אנוכי על אמרתך כמוצא שלל רב", וכן מצוות פרה אדומה היא חוק, כדכתיב: "זאת חקת התורה", שאמר שלמה המלך החכם באדם "אמרתי אחכמה- והיא רחוקה ממני".

אותם חוקים שומרים רק בגלל שה' ציווה, שאם לא כן- לא היה האדם מקיים מעצמו. וצריך לדעת שעיקר עבודתו של האדם, שאפילו המשפטים המובנים בשכל לקיימם גם אם הקב"ה לא היה מצווה- חובה על האדם לקיימם כיוון שה' ציווה, אפילו שהשכל מבינם, שאז יותר יהיה לו קל להתרגל לקיים מצוות, כיוון שה' ציווה, ולא בגלל שהוא מבינם, כיוון שאת החוקים שלא מבינים יכול לא לשומרם כיוון שהתרגל לשמור רק מה שהוא מבין לכן צריך גם את המשפטים לשומרם כיוון שה' ציווה, ואז בנקל יוכל לשמור גם את החוקים.

יש לשים לב לדבר מופלא, שמצוות ברית מילה שרחוקה מהשכל והיא חוק כמו שאומרים לאחר הברית: "כי חוק בשארו שם, וצאצאיו חתם באות ברית קודש". כולם מקיימים אותה בשמחה ובסעודה ושירים אפילו אותם הרחוקים מהמצוות, ועם כל זאת על מצוות שהשכל מבינם כמו כיבוד הורים או שמירת שבת, יום בשבוע לנוח ולהיות בתא המשפחתי באחדות ולאכול סעודות שבת ולשיר שירי שבת ממש עונג אינם מקיימים?

אלא יש ליישב שמצוות ברית המילה שמסירה את העורלה ומכנסת אותה לכלל ישראל מה שאין כן העכו"ם ויש הבטחה שמצוות המילה שכורת ברית בינינו לבין בורא עולם לא יעזבו אותה לעולם, ולכן כולם מקיימים את המצווה. ולכן כתוב שאברהם אבינו עומד בפתח גהינם וכל מי שנימול מושכו ומכניסו לגן עדן, ודאי שמדובר באדם שזכה לשמור בריתו ולא לפגום בברית, כיוון שבכל פעם שהאדם פוגם בברית כביכול חוזרת אותה עורלה שהוסרה במילה לחזור ולינוק ממנו.

כאני השבת:

בברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

רמז - בעל הטורים

א. **פתוח** - ד' פעמים במסורה: וכל כלי פתוח. שרשי פתוח אלי מים (איוב כט, יט). קבר פתוח גרונם (תהלים ה, י). אשפתו כקבר פתוח (ירמיה ה, טז). היינו דאמרין (שבת צה, ב) ד' מדות בכלי חרס. ניקב בכונס משקה נפסל מלקדש בו מי חטאת. והיינו כלי פתוח האמור כאן אצל מי חטאת שאינו חשוב כלי. ועדיין כלי הוא לענין זרעים. ניקב בשורש קטן כלוף, פירוש הוא מאכל עורבים דהיינו מין קטניות, טהור הוא לענין זרעים, שאם היו זרעים זרועים בעציץ נקוב אינו מקבל טומאה. והיינו שרשי פתוח אלי מים. ועדיין כלי הוא לענין זיתים. ניקב כמוציא זית טהור מסתם כלי חרס העומד לזיתים. והיינו פתוח גרונם דסתם אכילה בכזית. ועדיין כלי הוא לרמונים. ניקב כמוציא רמון טהור הוא מכלום. והיינו אשפתו כקבר פתוח כלומר כשניקב ופתוח כמוציא רמון זורקין אותו באשפה ואין שם כלי עליו עוד:

ב. **אל כלי** - ב' פעמים במסורה: ונתן עליו מים חיים אל כלי. ואידך לא הורק מכלי אל כלי (ירמיה מח, יא). שצריך שתהא חיותן בכלי ולא שיריקם מכלי אל כלי:

ג. **והקהל את העדה** - אלו הטהורים הגדולים שבעדה, והוא לא עשה כן אלא ויקהילו משה ואהרן את הקהל (פסוק י) גדולים וקטנים:

ד. **ויצאנו** - חסר יו"ד. על ידי יו"ד מכות הוציאנו משם:

ה. **נעברה נא בארצך** - ובסיחון אמר (להלן כא, כב) אעברה. אלא אמר זכור מה שאמר עשו נסעה ונלכה (בראשית לג, יב) ולכך אמר (פסוק יד) אחיך ישראל:

ו. **פן בחרב אצא לקראתך** - והיינו דכתיב (תהלים קכ, ז) אני שלום וכי אדבר המה למלחמה:

ז. **מכרם** - ג' פעמים במסורה: ואם מימיך נשתה וגו' ונתתי מכרם. ואעיד ביום מכרם ציד (נחמיה יג, טו). על מכרם בכסף צדיק (עמוס ב, ו). בשביל שמכרו בכסף צדיק וצדו את אביהם ביום מכרם בפיהם ואמרו לו חיה רעה אכלתהו, על כן ונתתי מכרם והוצרכו לשתות מימיהם בכסף:

רמז - רבנו בחיי

בני שמר אמרי ומצותי תצפן אתך, שמר מצותי וְחִיָּה וְתוֹרָתִי כְאִישׁוֹן עֵינָיָה. (משלי ז, א - ב)

שלמה המלך ע"ה ידבר תמיד בספר משלי בשם החכמה וקרא כל המצות שבתורה שהן תרי"ג, "אמרים ומצות", וכן קראן דוד ע"ה "אמרות", הוא שאמר: (תהלים יב) "אמרות ה' אמרות טהורות".

המצות כולן נחלקות על שלשה חלקים: "מצות מקובלות", "ומצות מושכלות", "ומצות שאין טעמן נגלה ומבואר". מצות מקובלות הן המצות שאין אדם מוצאם בשכלו בלי קבלה כמצות התפילין והציצית והמילה והסכה והשופר והלולב וכיוצא בהן, והנה כלן הן מצות אלוקיות והן הנקראות "עדות" לפי שהן עדות גמורה על האלוקות, ועדות גמורה על חידוש העולם, כמצות השבת והשמטה והיובל, ומזה יקרא החלק הזה בכתובים "עדות": (תהלים קיט, מו) "ואדברה בעדותיך" וגו' (תהלים קיט, כד) "גם עדותיך שעשועי", מצות מושכלות הן המצות שהאדם ימצאם בשכלו אלו לא נתנם התורה, כענין הגזל והאונאה והרציחה והגנבה וכיוצא בהן, ומצות הללו יקראם הכתוב "משפטים".

מצות שאין טעמן נגלה ומבואר הן מצות הכלאים ובשר בחלב ושעיר המשתלח ופרה אדומה ואלה יקראם הכתוב "חקים". וזה שנזכר במשנה תורה: (דברים ו, כ - כא) "כי ישאלך בנך מחר לאמר מה העדות והחקים והמשפטים אשר צוה ה' אלהינו אתכם ואמרת לבנך עבדים היינו לפרעה במצרים ויוציאנו ה'" וגו', באר הכתוב כי האלהות התחיל להתפרסם בין האומות בצאת ישראל ממצרים, ולפי שנתפרסם בשבילנו ושעשה עמנו להפליא לכך נתחייבנו לקבל מצותיו אלה שהם שלשה חלקים: עדות, וחקים, ומשפטים, הזכיר "עדות" על המצות המקובלות, והזכיר "משפטים" על המצות המושכלות, והזכיר "חקים" על המצות שאין טעמן נגלה בתורה. וכן אמר שלמה ע"ה בכאן: "בני שמר אמרי", על המצות המקובלות, "שמר מצותי וְחִיָּה", על המצות המושכלות שבהן יחיה האדם ובהן ישובי המדינות, ואמר: "ומצותי תצפן אתך", על החקים שהם צפונים ונעלמים ואין טעמן נגלה בתורה אלא שהן חקה וגזירת מלך כענין פרה אדומה הנקראת חקה.

וזה שכתוב: זאת חקת התורה אשר צוה ה' לאמר דבר אל בני ישראל ויקחו אליך פרה אדומה תמימה וגו'. נסמכה פרשה זו לפרשת מתנות כהונה, לפי שפרה אדומה היא טהרתן של ישראל ללמדך שאף טהרתן של ישראל על ידי הכהן:

זאת חקת התורה (תהלים יב) אמרות ה' אמרות טהורות אריב"ל מצינו שיעקם הקב"ה שנים וג' תיבות בתורה שלא להוציא דבר טומאה מפיו (בראשית ו) מן הבהמה הטהורה ומן הבהמה אשר איננה טהורה ומן הבהמה אשר לא טהורה היא א"ר יודן אף כשבא ליפתח בסימני בהמה טמאה לא פתח אלא בסימני בהמה טהורה (ויקרא יא) את הגמל כי לא מפריס פרסה אין כתיב כאן אלא כי מעלה גרה הוא ואת הארנבת כי לא מפרסת פרסה אין כתיב כאן אלא כי מעלת גרה היא ואת החזיר כי לא מעלה גרה הוא אין כתיב כאן אלא כי מפריס פרסה הוא רבי יהושע דסכנין בשם ר' לוי אמר תינוקות שהיו בימי דוד עד שלא טעמו טעם חטא היו יודעין לדרוש את התורה מ"ט פנים טמא ומ"ט פנים טהור והיה דוד מתפלל עליהם ואומר (תהלים יב) אתה ה' תשמרם נטר אורייתיהון בלבהון תנצרם מן הדור זו לעולם ואחר כל השבח הזה יוצאין למלחמה ונופלין ע"י שהיה בהן דילטורין הוא שדוד אמר (שם נז) נפשי בתוך לבאים אשכבה לוהטים נפשי בתוך לבאים זה אבנר ועמשא שהיו לבאים בתורה אשכבה לוהטים זה דואג ואחיתופל שהיו לוהטים אחר לשון הרע ולשונם חרב חדה אלו הזיפים שנא' (שם נד) בבוא הזיפים ויאמרו לשאול באותה שעה אמר דוד (שם נז) רומה על השמים אלהים סלק שכינתך מבינותם אבל דורו של אחאב כולו עובדי עבודת כוכבים היו ועל ידי שלא היו בהם דילטורין יוצאין למלחמה ונוצחין הוא שאמר עובדיה לאליהו (מלכים א יח) הלא הגד לאדוני את אשר עשיתי בהרוג איזבל את נביאי ה' ואחביאם ואכלכלם לחם ומים אם לחם למה מים אלא מלמד שהיו המים קשים להביא לו יותר מן הלחם ואליהו מכריז בהר הכרמל אני נותרתי נביא לה' לבדי וכל עמא ידעי ולא מפרסמי למלכא.

אמר ר' שמואל בר נחמני אמרו לו לנחש מפני מה אתה מצוי בין הגדרות אמר אני פרצתי גדרו של עולם ומפני מה אתה הולך ולשונך שותת אמר הוא גרם לי ומפני מה כל חיה נושכת ואינה ממיתה ואתה נושך וממית אמר להם (קהלת י) אם ישך הנחש בלא לחש ואין יתרון לבעל הלשון אפשר דאנא עביד כלום דלא מתאמר לי מן עליותא ומפני מה את נושך באבר אחד וכל האיברים מרגישינן אמר להם ולי אתם אומרים אמרו לבעל הלשון שהוא כאן והורג ברומי ולמה נקרא שלישי שהוא הורג שלשה האומרו והמקבלו והנאמר עליו ובימי שאול הרג ד' הרג את דואג שאמרו ושאול שקבלו אחימלך שנאמר עליו ואבנר בן נר למה נהרג ריב"ל אמר על שהקדים שמו לשמו של דוד הדא הוא דכתיב (שמואל ב ג) וישלח אבנר מלאכים אל דוד תחתיו לאמר למי ארץ כתב מן אבנר לדוד וריש לקיש אמר ע"י שעשה דמן של נערים שחוק שנאמר (שם ב ב) ויאמר אבנר אל יואב יקומו נא הנערים וישחקו לפנינו ורבנן אמרי על ידי שלא המתין לשאול להתפייס מן דוד שנאמר (שם א כד) ואבי ראה גם ראה את כנף מעילך אמר לו לאבנר מה את בעי מן גלימיו דידך בסירא הועדת כד אתון למעגל אמר לו הלא תענה אבנר בכנף אמרת בסירא הועדת חנית וצפחת בסירא הועדת ויש אומרים על שהיה בידו למחות על נוב ולא מיחה ר' חנן בן פזי פתר קרא בפ' פרה שיש בה משבעה שבעה פרות שבע שריפות שבע הזיות שבע כיבוסינן שבעה טמאים שבעה טהורים שבעה כהנים ואם יאמר לך אדם חמשה הן אמור לו משה ואהרן בכלל שנא' וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת התורה:

מי כהחכם ומי יודע פשר דבר מי כהחכם זה הקב"ה שכתוב בו (משלי ג) ה' בחכמה יסד ארץ ומי יודע פשר דבר זה הקדוש ברוך הוא שפירש את התורה למשה (קהלת ח) חכמת אדם תאיר פניו אמר רבי יודן גדול כחן של נביאים שמדמין דמות גבורה של מעלה לצורת אדם שנאמר (דניאל ח) ואשמע קול אדם בין אולי ורבי יהודה ברבי סימון אמר מהכא (יחזקאל א) ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה (קהלת ח) ועז פניו ישונא שהוא משתנה ממדת הדין למדת רחמים לישראל אמר רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי על כל דבר ודבר שהיה אומר הקב"ה למשה אומר לו טומאתו וטהרתו כיון שהגיע לפרשת אמור אל הכהנים אמר לו משה רבש"ע אם נטמא זה במה תהא טהרתו לא השיבו באותה שעה נתכרכמו פניו של משה כיון שהגיע לפרשת פרה אדומה אמר לו הקדוש ברוך הוא באותה שעה שאמרתי לך אמור אל הכהנים ואמרת לי אם נטמא במה תהא טהרתו לא השבתיך זו טהרתו ולקחו לטמא מעפר שרפת החטאת:

רבי יהושע דסכנין בשם רבי לוי אמר ארבעה דברים יצר הרע משיב עליהן דכתיב בהן חקה אשת אח וכלאים ושעיר המשתלח ופרה אדומה אשת אח דכתיב (ויקרא יח) ערות אשת אחיך וגו' ובלא בנים יבמה יבא עליה וכתוב בערות אשת אח (שם יט) ושמרתם את כל חקתי וכלאים (דברים כב) לא תלבש שעטנז וסדין בציצית מותר וכתוב ביה חוקה את חקותי תשמרו שעיר המשתלח דכתיב (ויקרא טז) והמשלח את השעיר לעזאזל יכבס בגדיו והוא עצמו מכפר על האחרים וכתוב ביה והיתה זאת לכם לחקת עולם פרה מנין דתנן כל העוסקין בפרה מתחלה ועד סוף מטמאין בגדים והיא גופה מטהרת בגדים וכתוב בה חקה זאת חקת התורה

לכן לא תביאו משל למה"ד לשתי נשים שלוקות בבית דין אחת קלקלה ואחת אכלה פגי שביעית אמרה להם אותה שאכלה פגי שביעית בבקשה מכם הודיעו לבריות על מה אני לוקה שלא יאמרו אף אני קלקלתי הביאו פגי שביעית ותלו עליה ואמרו זו קלקלה ולקתה וזו אכלה פגי שביעית ולקתה אף כך אמר משה רבינו הרי גזרת עלי למות במדבר עם הדור הזה שהכעיסוך שנאמר (תהלים עח) כמה ימרוהו במדבר יעציבוהו בישימון ועכשיו יאמרו לדורות שאני כמותם יכתב עלי על מה נענשתי לפיכך כתב יען לא האמנתם:

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר זאת חקת וכו':

דע, כי הנה אותיות מנצפ"ך הם ה' גבורות, והם בגי' פ"ר, ועם ה' אותיות הרי פרה. או לפי שהם יורדים ונמשכים אל הבינה הנקראת ה', או לפי שיורדים במלכות הנקראת ה', לכן נקראת פר"ה פ"ר ה'.

והיא אדומה, כי נמשכת מן הבינה שהיא אדומה, ולכן אדמ"ה חסר ו', עולה בגימטריא נ', שהם חמשים שערי בינה, לפי שממנה דינין מתעריין. אמנם בהיותם בפנים, היא תמימה אשר אין בה מום, אך כשיוצאה אל הקליפות, אז נגלה שורש זוהמת הדינים. והנה דינים אלו גרמו להם מה שלא היו פב"פ, ולכן היו סוד המלכים בארץ אדום, כחות הדין. וזהו אשר לא עלה עליה עול, כנזכר בזוהר, שהוא היסוד המקבל מאה ברכאן, שהם בגי' ע"ל, או הוא הת"ת במלכות:

והכונה, כי עדיין לא נתחברו זכר ונקבה, ולכן יצאו דינים אלו ואמנם יוציאוה מחוץ למחנה, פירוש, כי בהתפשטות הדינין האלו מחוץ למחנה שכינה אז בחוץ, יש להם זוהמא, ואז ושחט אותה, ללבן ולצרף אותה הזוהמא ע"י אש הקשה, ולכן ושרף את הפרה. ואמנם אחר שנשרפה, אז ישאר ממנה סוד הקדושה, שהיא חלק אחד מחמשה. והיא סוד המלכות הנקראת ה', שהיא חומש הדינין, ואז תקרא אפ"ר, כי פ"ר גבורות ההם יוכללו בא' לבד, ומה שהיתה פרה עם ה', תהיה אפר עם א'. ע"כ משנלע"ד אני חיים:

ואסף איש טהור את אפר הפרה וכו':

הוא סוד חוטם של ז"א, שבו מתאספים ה' גבורות, והוא איש טהור, כנז' בפ' תזריע, בפסוק קרח הוא טהור הוא, ולכן נאמר בו וטמא עד הערב, כי כנגדו יש קליפות, אבל אחר שבחוטם נעשה אפר, אז מעלה לחוטם הבינה בסוד רוח. וז"ס מי אסף רוח בחפניו, וכבס האוסף את אפר הפרה, עיין בפ' כי תשא, בפ' ויתן אל משה ככלותו וכו', ותבין:

וירם משה את ידו ויך את הסלע:

דע, כי ישראל היו רוצים התורה פנים אל פנים בלי שום קליפה, אלא המים הזכים. ומרע"ה ראה, שעדיין הערב רב היו מגבירין קליפתן של ישראל, ולכך ויך את הסלע במטה, לשבור אותה בחינה, מגוף ומלבוש התורה, כמו שאנחנו מכים איש את רעהו בפלפול, להכות ולשבר הקליפה. והקב"ה לא צוה אותן, כי אם ודברתם אל הסלע לעיניהם, בדיבור לבד, כמו ששונים למעלה פב"פ בדיבור. וזהו ונתן מימיו, בדיבור, כלומר, האמיתים, ושיקח את המטה בלבד בידו, שזהו רמז שישאר בידו מעט מגוף התורה, שבלעדה אי אפשר:

ויקהילו את העם, ואמר שמעו נא המורים, המן הסלע הזה וכו'. מאחר שאתם מורים וגסים וגשמיים, אפשר להוציא לכם מים בדיבור בלבד, זה אי אפשר, שאתם מורים, ואז ויך את הסלע במטה פעמים, כנגד תלמוד בבלי ותלמוד ירושלמי. ויצאו מים רבים ותשת העדה ובעירם, ר"ל, מהעיקר ומהסולת של התורה, תשקה את העדה שהם הגדולים, ומהסובין, השקה את העם שדומים לבעירים:

והעונש של משה שלא נכנס לארץ, היה מדה כנגד מדה, אמר הקב"ה, אני הייתי רוצה ליתן להם המים בלתי טורח, ואתה הכית בהכאתך קליפה, ולא קדשת אותי, לכן לא תביאו את הקהל הזה, ותשאר אתה עמהם במדבר, עד שבכל הגלגולים תהיה עמהם, עד ימות המשיח, שאז תתברר הקליפה מה שבתוכה, אז תכנס בארץ עמהם:

באר חפרוה שרים וכו'.

דע, כי ר"ת באר חפרוה שרים כרוה, הם בחש"ך. כי הנה כריית הבאר, שהיא המלכות בסוד נקודת ציון, רחם דאתתא. וכבר ביארנו מ"ש באדרא, כי שם הוא מקום הגבורות מנצפ"ך, והם סוד החשך. ונלע"ד חיים, כי לכך נרמז בר"ת באר חפרוה שרים כרוה נדיבי העם, "הם ר"ת בגי' שכינה: